

Kommunernas roll i avfallshanteringen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet tre motioner som väckts med anledning av regeringens skrivelse 2005/06:211 i vilken regeringen återkallade den till utskottet tidigare remitterade propositionen 2005/06:176 Kommunernas roll i avfallshanteringen.

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att ändra 15 kap. 10 § miljöbalken med hänvisning till att riksdagen bör vänta med beslut till dess regeringen återkommer med ett samlat förslag till ändringar avseende kommunernas roll på avfallsmarknaden.

Utskottet föreslår med tillstyrkande av ett motionsyrkande att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag som skapar förutsättningar för en samlad bedömning av kommunernas roll på avfallsmarknaden.

Vidare föreslår utskottet med anledning av motionsyrkanden tillkännagivanden om att materialåtervinningen bör prioriteras högre och att källsorteringen bör öka samt att Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att analysera avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa. Dessutom föreslår utskottet med anledning av ett motionsyrkande en utredning avseende förutsättningarna att ändra det förpackningsbaserade producentansvaret till ett system för återvinning som utgår ifrån materialströmmar. Med tillstyrkande av ett motionsyrkande föreslår utskottet att regeringen skall ges i uppdrag att utreda förutsättningarna att ge kommunerna möjligheter att ålägga ägare till befintliga flerbostadshus att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare.

Två motionsyrkanden avseende återvinningsstationer och källsortering avstyrks främst med hänsyn till att åtgärder av olika slag vidtas inom de aktuella områdena.

I betänkandet finns fyra reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Reformbehovet avseende kommunal avfallshantering	5
Avfallsförbränning	7
Producentansvar, återvinning och källsortering	10
Reservationer	14
1. Ändring i miljöbalken, punkt 1 (m, fp, kd, c)	14
2. Samlad bedömning av avfallsmarknaden, punkt 2 (m, fp, kd, c)	15
3. Återvinningsbehållare i flerbostadshus, punkt 6 (m, fp, kd, c)	16
4. Återvinningsstationer och fastighetsnära källsortering, punkt 7 (mp)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Motioner väckta med anledning av skr. 2005/06:211	18
<i>Bilaga 2</i>	
Reservanternas lagförslag	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring i miljöbalken**

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ60.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. **Samlad bedömning av avfallsmarknaden**

Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ62.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. **Prioritering av materialåtervinning framför avfallsförbränning**

Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ61 yrkande 1.

4. **Förbättrade kunskaper om avfallsförbränningens effekter**

Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ61 yrkande 3.

5. **Producentansvarets inriktning**

Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ61 yrkande 2.

6. **Återvinningsbehållare i flerbostadshus**

Riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ61 yrkande 4.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

7. **Återvinningsstationer och fastighetsnära källsortering**

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ61 yrkandena 5 och 6.

Reservation 4 (mp)

Stockholm den 1 juni 2006

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Åsa Domeij

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Christin Hagberg (s), Ann-Kristine Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Utskottets överväganden

Reformbehovet avseende kommunal avfallshantering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m, fp, kd, c) om ändring i 15 kap. 10 § miljöbalken med hänvisning till behovet av en samlad bedömning av kommunernas roll på avfallsmarknaden. Utskottet föreslår vidare med anledning av ett motionsyrkande (s) att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag som skapar förutsättningar för en sådan bedömning.

Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c) och 2 (m, fp, kd, c).

Motionerna

I motion MJ60 (m, fp, kd, c) föreslås att 15 kap. 10 § miljöbalken ändras på sätt som regeringen föreslog i den återkallade propositionen. Motionärerna anser att det är olyckligt att regeringen med sitt tillbakadragande av propositionen också drar tillbaka den del som det finns konsensus kring i riksdagen och som också stöddes av ett stort antal remissinstanser när lagförslaget presenterades, dvs. förslaget att kommunernas ensamrätt till hantering av farligt avfall som inte är hushållsavfall skall upphöra. Enligt motionärerna bör den av regeringen föreslagna ändringen i 15 kap. 10 § miljöbalken behandlas av riksdagen under våren 2006 enligt propositionens intention.

I motion MJ62 (s) yrkas att regeringen efter översynen av undantag från lokaliserings- och självkostnadsprinciperna skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag för en samlad bedömning av kommunernas roll på avfallsmarknaden. Enligt motionären bör riksdagen ta ett samlat grepp över kommunernas och de kommunala bolagens roll på avfallsmarknaden innan en avreglering genomförs.

Utskottets ställningstagande

Bakgrund

Regeringen, som enligt riksdagsordningen disponerar över rätten att återkalla en proposition, har genom beslut den 15 maj 2006 återkallat den till utskottet remitterade propositionen 2005/06:176 Kommunernas roll i avfallshanteringen (skr. 2005/06:211).

Regeringens huvudsakliga förslag i den återkallade propositionen var följande. Ett slopande av regeringens möjligheter att till kommuner kunna överlåta rätten att meddela föreskrifter om att annat avfall än hushållsav-

fall skall transporteras bort genom kommunens försorg och om att kommunen skall se till att avfallet återvinns eller bortskaffas. Detta skulle innebära att möjligheterna för kommuner att skaffa sig ensamrätt till hanteringen av farligt avfall upphör.

Vidare föreslogs att det skulle göras tydligt att kommuner får transportera och ta hand om annat avfall än hushållsavfall. För sådan hantering föreslogs ett uttryckligt undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900), dvs. den princip som innebär att kommunal verksamhet skall ha anknytning till kommunens område eller dess medlemmar. Dessutom föreslog regeringen ett undantag från den s.k. självkostnadsprincipen i 8 kap. 3 c § kommunallagen. De nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 mars 2007.

Regeringen gav nyligen i uppdrag till en särskild utredare att se över den kommunala kompetensen och kommunal samverkan (dir. 2006:47). Bakgrunden till uppdraget är bl.a. att undantag under senare år har medgivits från de kommunala lokaliserings- och självkostnadsprinciperna utan att förslagen har samordnats och utan generella riktlinjer för när undantag bör tillåtas. En följd av detta är enligt regeringen en risk för att tillämpningen av befintliga principer blir otydlig och inkonsekvent. Regeringen har därför gjort bedömningen att det finns anledning att ta fram generella riktlinjer för när undantag från lokaliserings- och självkostnadsprinciperna bör tillåtas samt när undantag kan bli tillämpliga. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti 2007.

Ändring i miljöbalken

Både motion MJ60 (m, fp, kd, c) och motion 2005/06:MJ62 (s) behandlar behovet av ändringar när det gäller kommunernas roll på avfallsmarknaden men de har olika utgångspunkter. Enligt den förstnämnda motionen kan undanröjandet av kommunernas möjligheter att skaffa sig ensamrätt att hantera annat farligt avfall än hushållsavfall behandlas separat. Av den andra motionen framgår att frågorna som rör kommunernas och de kommunala företagens roll på avfallsmarknaden bör behandlas samlat.

Enligt utskottets bedömning behöver en reform som avser kommunernas (inkluderat de kommunala företagens) ansvar och möjligheter på avfallsmarknaden – utöver hanteringen av hushållsavfall – föregås av en bred diskussion. Om frågan om slopad föreskriftsrätt behandlas separat går man miste om den breda diskussionen, och vissa frågor kommer inte heller att behandlas av riksdagen förrän vid ett senare tillfälle. Det gäller exempelvis frågan om det är kommunallagens bestämmelser som skall gälla för kommunernas hantering av farligt avfall eller om särskild reglering behövs för den konkurrensutsatta verksamheten. Eftersom frågor riskerar att kvarstå olösta och det finns anledning att i ett sammanhang överväga ändringar och förtydliganden i regelverket för kommuners hantering av farligt avfall

och annat avfall än hushållsavfall finns det enligt utskottets bedömning inte skäl för riksdagen att i nuläget besluta om ändring i 15 kap. 10 § miljöbalken. Utskottet avstyrker därför motion MJ60 (m, fp, kd, c).

Samlad bedömning av avfallsmarknaden

Som framgår ovan är utskottets bedömning att riksdagen samlat bör ta ställning till kommunernas roll på avfallsmarknaden innan en avreglering genomförs. Eftersom kommande riktlinjer för undantag från lokaliserings- och självkostnadsprinciperna kan ha en avgörande betydelse för överväganden rörande kommunernas möjligheter att ansvara för hanteringen av avfall finns det anledning att avvakta resultatet av den nyligen tillsatta översynen av den kommunala kompetensen och då särskilt de delar som rör undantagen från de kommunala lokaliserings- och självkostnadsprinciperna. Utskottet ser dock en risk för att en genomgripande diskussion i riksdagen om kommunernas och de kommunala företagens roll, och beslut i fråga om avveckling av kommunernas möjligheter att skaffa sig ensamrätt till hanteringen av annat farligt avfall än hushållsavfall och möjligheter att agera på avfallsmarknaden, kan dra ut på tiden om inga särskilda åtgärder vidtas. Därför bör riksdagen begära att regeringen, med bl.a. utredningens slutsatser som utgångspunkt, skyndsamt arbetar fram en ny proposition avseende kommunernas roll på avfallsmarknaden som utan onödigt dröjsmål bör överlämnas till riksdagen. Regeringens förslag bör skapa förutsättningar för en samlad bedömning av kommunernas roll på avfallsmarknaden.

Vad utskottet anfört med anledning av motion MJ62 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Avfallsförbränning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om att materialåtervinningen bör prioriteras högre och att källsorteringen bör öka. Vidare föreslås att Naturvårdsverket ges i uppdrag att analysera avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa. Därmed tillstyrker utskottet två motionsyrkanden (mp).

Prioritering av materialåtervinning framför avfallsförbränning

Motionen

Enligt motion MJ61 (mp) yrkande 1 bör materialåtervinning prioriteras högre och källsorteringen öka.

Utskottets ställningstagande

EU:s s.k. avfallshierarki är en tydlig tumregel för den svenska synen på avfallshanteringen. Den innebär bl.a. att materialåtervinning, inklusive matavfall som återvinns efter biologisk behandling, skall prioriteras framför energiutvinning när det vid en helhetsbedömning är miljömässigt motiverat.

Utskottets bedömning är att det är möjligt att hitta en balans mellan förbränning, återanvändning och återvinning. Som utskottet konstaterat tidigare har olika åtgärder enligt avfallshierarkin resulterat i minskade mängder avfall som deponeras och en utbyggd återvinning, inklusive förbränning med energiutvinning, och mycket talar för att en skatt på avfall som förbränns ytterligare skulle gynna materialåtervinning (bet. 2005/06: MJU3).

Utskottet anser att regeringen genom bl.a. det nyligen fastställda delmålet för avfall – kopplat till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö – har visat att fokus i arbetet ligger på att minska genereringen av avfall och att materialåtervinning har hög prioritet. Rapporter från Naturvårdsverket visar emellertid att den kommunala sophöjningen ökar snabbt, med en överhängande risk för mycket stor överkapacitet redan inom några år. En sådan överkapacitet på höjningsområdet kan leda till att avfall som borde ha återanvänts eller återvunnits i stället förbränns, vilket får negativa konsekvenser för miljön.

Med hänsyn till detta anser utskottet att det finns anledning att betona att grunden för den framtida avfallspolitiken bör vara att avfall som förbränns långsiktigt skall minska och att avfallsförbränning bara skall väljas när materialåtervinning inte är möjlig. Gällande föreskrifter om avfallsförbränning ställer inga krav på sorteringsgrad för olika materialslag. Därför förbränns i dag avfall som är bristfälligt sorterat eller osorterat. Ett minimikrav bör vara att det avfall som förbränns skall vara så väl sorterat att sorteringsgraden åtminstone motsvarar de nationella återvinningsmålen. Riksdagen bör därför slå fast att materialåtervinningen bör prioriteras högre och att källsorteringen bör öka.

Vad utskottet anfört med anledning av motion MJ61 (mp) yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

Det kan noteras att när det gäller frågan om beskattning av avfallsförbränning bereder riksdagen för närvarande en proposition om beskattning av visst hushållsavfall som förbränns, m.m. (prop. 2005/06:125).

Förbättrade kunskaper om avfallsförbränningens effekter

Motionen

Enligt motion MJ61 (mp) yrkande 3 bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att analysera avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa. Motionärerna anför att kunskapen om avfallsförbränningens samlade och långvariga effekter på hälsa och miljö är ofullständig. Naturvårdsverket och berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utreda dessa frågor.

Utskottets ställningstagande

Enligt den aktuella motionen behöver Naturvårdsverket och berörda myndigheter förbättra kunskaperna om avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa. Utskottet anser dock att också regeringen kan medverka i detta arbete, exempelvis genom tydliga bestämmelser rörande avfallsförbränning. Ett led i detta arbete, som utskottet och riksdagen har ställt sig positiva till, och som regeringen redovisade i miljömålspropositionen 2004/05:150, är att regeringen skall ta fram bindande regler om att avfall som avses att brännas skall vara väl sorterat, karakteriserat och kontrollerat (bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:49).

Naturvårdsverket tycks vara medvetet om behovet av ökade kunskaper och har exempelvis i Sveriges avfallsplan, som färdigställdes under 2005, uppgett att ett prioriterat område för fortsatt arbete är att öka kunskapen om miljögifter. Av Naturvårdsverkets årsredovisning 2005 framgår bl.a. att verket har tagit fram ett underlag för det fortsatta arbetet med lagstiftning och vägledning på avfallsområdet. Verket har också genomfört ett vägledningsseminarium om de regler som följer av avfallsförbränningsdirektivet, och verket kommer att ge ut en reviderad föreskrift om kommunal avfallshandling under 2006.

Naturvårdsverket arbetar således med att förbättra kunskaperna när det gäller avfallsförbränningens effekter. Med den inriktning som arbetet har kommer också andra berörda, bl.a. myndigheter, att få bättre vägledning och ökade kunskaper. Trots detta kan kunskapen om avfallsförbränningens effekter alltjämt anses ofullständig. Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket i uppdrag att analysera avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa.

Vad utskottet anfört med anledning av motion MJ61 (mp) yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

Producentansvar, återvinning och källsortering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om en utredning avseende förutsättningarna att ändra det förpackningsbaserade producentansvaret till ett system för återvinning som utgår ifrån materialströmmar. Därmed tillstyrker utskottet ett motionsyrkande (mp). Vidare föreslås med tillstyrkande av ett motionsyrkande (mp) att regeringen bör utreda förutsättningarna att ge kommunerna möjligheter att ålägga ägare till befintliga flerbostadshus att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare. Slutligen avstyrker utskottet två motionsyrkanden (mp) om krav på återvinningsstationer i detaljplaner samt krav på kommunerna att underlätta för invånarna att lämna avfall och utveckla fastighetsnära källsortering. Skälen till avstyrkandena är främst att åtgärder av olika slag vidtas och att regeringens kommande ställningstaganden bör avvaktas.

Jämför reservationerna 3 (m, fp, kd, c) och 4 (mp).

Producentansvarets inriktning

Motionen

Enligt motion MJ61 (mp) yrkande 2 bör dagens förpackningsbaserade producentansvar förändras så att återvinning i stället baseras på materialströmmar. Enligt motionärerna måste det vara enkelt för den som vill bli av med sitt sorterade avfall, och insamlingssystemet behöver bli mer användarvänligt, bl.a. eftersom den som har höga återvinningsambitioner riskerar att bestraffas med dagens system. Det är dags att övergå från att återvinna utifrån materialform (t.ex. förpackningar) till materialströmmar (t.ex. plaster). En utredning bör tillsättas som utformar de författningsändringar som krävs för att sortering efter materialslag skall kunna införas.

Utskottets ställningstagande

Framför allt ur ett konsumentperspektiv kan dagens system för omhändertagande av avfall uppfattas som svåröverskådligt. Olika åtgärder har vidtagits för att utifrån dagens regelverk få i gång dialoger mellan olika aktörer och åstadkomma förbättringar inom avfallsområdet. Exempelvis har ett råd för avfallsfrågor (Avfallsrådet) inrättats som knutits till Naturvårdsverket och som bl.a. har till uppgift har att förbättra dialogen mellan olika aktörer på avfallsområdet. Ett exempel på ett resultat av det pågående arbetet är överenskommelsen om servicenivå till hushållen som alla aktörer i Avfallsrådet ställde sig bakom 2004. Dessutom har Naturvårdsverket fått i uppdrag att redovisa hur förordningarna om producentansvar efterlevs och

vilka insatser som Naturvårdsverket planerar med anledning av resultaten av uppföljningen. Vidare har kraven på producenterna avseende förpackningar och returpapper skärpts. Detta innebär att det bl.a. ställs krav på lokala samråd mellan kommuner och producenter, samråd som exempelvis skall ta upp åtgärder mot nedskräpning.

Utskottet har tidigare uttalat att det delar regeringens bedömning att ett starkt konsumentperspektiv bör prägla avfallsarbetet och att arbetet bör inriktas mot att det skall bli enklare för hushållen att sortera och lämna sitt avfall (bet. 2003/04:MJU4). Även om det således pågår utvecklingsinsatser med inriktning på bl.a. förbättrad samverkan mellan aktörer kvarstår det grundläggande problemet att det ur den enskildes perspektiv inte alltid är tydligt vad som kan betraktas som en förpackning och vad som inte kan det, dvs. om det är producenterna eller kommunen som ansvarar för återvinning eller bortskaffande. Dessutom är sortering efter materialslag mer ändamålsenlig då målet är att uppnå en hög grad av materialåtervinning.

Enligt utskottets bedömning finns det mot bakgrund av dagens oklarheter när det gäller gränserna för producentansvaret anledning att se om det finns skäl att ändra dagens system för att göra det mer användarvänligt och bidra till ökad materialåtervinning. En möjlig lösning kan vara, som föreslås i motionen, att ändra inriktning på återvinningen till att avse materialströmmar. Utskottet anser att en sådan inriktning är intressant att belysa ytterligare. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som ser över förutsättningarna att ändra det förpackningsbaserade producentansvaret från dagens system som baseras på materialform till ett system för återvinning som i stället utgår ifrån materialströmmar. Vidare bör regeringen för riksdagen redovisa de överväganden och eventuella lagförslag samt samhälls-ekonomiska och andra konsekvenser som en sådan översyn ger anledning till. Erforderliga förslag bör redovisas i samband med nästa avfallspolitiska proposition.

Vad utskottet anfört med anledning av motion MJ61 (mp) yrkande 2 bör ges regeringen till känna.

Återvinningsbehållare i flerbostadshus

Motionen

Enligt motion MJ61 (mp) yrkande 4 bör kommunerna ges möjlighet att ålägga ägare till befintliga flerbostadshus att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare. Enligt motionärerna måste det vara enkelt att bli av med sitt avfall. Miljöpartiet har länge krävt att ägare till flerfamiljshus skall vara skyldiga att ha fastighetsnära utrymmen för sorterade sopor, på samma sätt som de i dag är skyldiga att tillhandahålla utrymmen för blandade sopor. Tyvärr föreslog inte PBL-kommittén krav på inrättande av utrymmen i befintlig bebyggelse. Utan denna möjlighet kommer utbyggnaden av fastighetsnära källsortering att gå alldeles för långsamt.

Utskottets ställningstagande

Som tidigare nämnts har utskottet instämt i regeringens bedömning att avfallsarbetet bör ha ett starkt konsumentperspektiv som framför allt innebär att det skall bli enklare för hushållen att sortera och lämna sitt avfall (bet. 2003/04:MJU4). I betänkande 2005/06:MJU12 erinrade utskottet om detta uttalande.

Behovet av ändrade regler för att underlätta källsortering i befintliga hus behandlades, som framgår av motionen, av PBL-kommittén i slutbetänkandet *Får jag lov? Om planering och byggande* (SOU 2005:77) men några förslag lämnades inte i denna del. Utskottet kan konstatera att olika åtgärder vidtas för att stimulera inrättandet av återvinningsbehållare i flerbostadshus. En åtgärd från statens sida är det särskilda stödet till inrättande av källsorteringsutrymmen i flerbostadshus. Utskottet anser dock att de åtgärder som vidtas för att förbättra tillgången på återvinningsbehållare inte är tillräckliga. I dag saknas författningsstöd för kommuner att ställa krav på ägare till befintliga flerbostadshus att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare. Sådana möjligheter bör skapas. Regeringen bör därför utreda förutsättningarna att ge kommunerna möjligheter att ålägga ägare till befintliga flerbostadshus att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare. Regeringen bör i samband med nästa avfallspolitiska proposition återkomma med erforderliga förslag.

Vad utskottet anfört med anledning av motion MJ61 (mp) yrkande 4 bör ges regeringen till känna.

Återvinningsstationer och källsortering

Motionen

Enligt motion MJ61 (mp) bör krav ställas på kommunerna att tillse att det finns platser för återvinningsstationer i detaljplaner (yrkande 5) och kommunerna bör underlätta för invånarna att lämna sitt avfall och utveckla den fastighetsnära insamlingen (yrkande 6). I motionen framhålls bl.a. att det inte är ovanligt att det saknas återvinningsstationer i bostadsområden och att man därför måste ta bilen för att ta sig till dessa. Kommunerna bör ges direktiv att underlätta för invånarna att lämna sitt avfall och utveckla den fastighetsnära insamlingen. Fastighetsnära insamling ger i stort sett alltid ett renare material som är lättare att omhänderta.

Utskottets ställningstagande

Behovet av ändrade regler för att underlätta källsortering behandlades, som framgår av motionen, av PBL-kommittén i slutbetänkandet *Får jag lov? Om planering och byggande* (SOU 2005:77). Kommittén konstaterade att hantering av avfall är ett allmänt intresse som skall beaktas vid beslut om lokalisering och utformning av bebyggelse. Krav kan enligt kommitténs

bedömning ställas redan i dag men kommittén föreslog ett förtydligande i denna del, se avsnitt 3.9. Remissbehandlingen av betänkandet är avslutad, och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Frågor som rör källsortering har också väckts under den allmänna motionstiden 2005. Bostadsutskottet har i betänkande 2005/06:BoU7 Plan- och byggfrågor bl.a. behandlat frågan om åtgärder för att uppnå en större grad av kretslopp inom bygg- och fastighetsbranschen, bl.a. bättre källsortering. Bostadsutskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att man inom ett flertal områden för närvarande tar initiativ med inriktningen mot att underlätta kretsloppsåtgärder och att utskottet såg positivt på dessa initiativ men inte ansåg att motionen gav anledning till något tillkännagivande. Riksdagen instämde i denna bedömning (rskr. 2005/06:163).

Utskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning. Dessutom pågår beredning av PBL-kommitténs betänkande inom Regeringskansliet, och den fortsatta beredningen bör avvaktas för att inte föregripa regeringens kommande ställningstaganden. Utskottet avstyrker därför motion MJ61 (mp) yrkandena 5 och 6.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Ändring i miljöbalken, punkt 1 (m, fp, kd, c)**

av Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar det av reservanterna i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i miljöbalken. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ60.

Ställningstagande

Regeringen har i sin proposition 2005/06:176 föreslagit två ändringar som avser kommunernas roll inom avfallshanteringen. Det ena förslaget är att möjliggöra för kommunerna att bedriva verksamhet inom avfallsområdet på ett sådant sätt att det bryter mot lokaliseringsprincipen. Det andra är att kommunernas monopol för hantering av farligt avfall, som inte är hushållsavfall, skall upphöra. Dessa båda förslag är på inget sätt beroende av varandra. Regeringen har nu valt att dra tillbaka propositionen i dess helhet, vilket vi anser olyckligt då viktiga förändringar för en bättre hantering av farligt avfall därmed motverkas.

Regeringens tillbakadragande av propositionen beror på att en trolig riksdagsmajoritet vänt sig emot de förslag som innebär att kommunerna får möjlighet att bryta den s.k. lokaliseringsprincipen när det gäller hantering av avfall. Skälet till att vi vänt oss mot denna ändring är att den starka kommunala dominansen inom avfallssektorn riskerar att påverka mångfalden inom avfallshanteringen. Vi anser att det är dags att sluta se avfall framför allt som ett problem och att avfallet i stället skall ses som en resurs för nya spännande miljöbaserade företag.

Vi anser att det är olyckligt att regeringen genom sitt återkallande av propositionen också drar tillbaka den del som det finns konsensus kring i riksdagen och som också stöddes av ett stort antal remissinstanser när lagförslaget presenterades, dvs. förslaget att kommunernas möjligheter till ensamrätt till hantering av farligt avfall som inte är hushållsavfall skall upphöra. Därför vill vi att regeringens föreslagna ändring i 15 kap. 10 §

miljöbalken skall behandlas av riksdagen under våren 2006 enligt propositionens intention. Vi anser att de bedömningar som gjorts i propositionen är riktiga. Av propositionen framgår bl.a. följande:

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att den kommunala ensamrätten till hantering av farligt avfall som inte är hushållsavfall bör upphöra (prop. 2002/03:117 s. 61 ff)...Därutöver har regeringen gjort bedömningen att kommunernas möjlighet till ett utvidgat ansvar för avfallshanteringen utöver hushållsavfallet successivt bör avvecklas (prop. 1996/97:172 s. 65). Att den kommunala ensamrätten för farligt avfall ännu inte upphävts beror främst på att viss osäkerhet förelegat om existerande kontrollsystem för farligt avfall är tillräckligt...Mot bakgrund av ovanstående gör regeringen bedömningen att nuvarande kontrollsystem för flöden av farligt avfall är tillräckligt även utan en kommunal ensamrätt och att det i dagsläget inte finns ett behov av ytterligare bestämmelser.

Vi föreslår därför att riksdagen antar vårt i bilaga 2 framlagda förslag till lag om ändring i miljöbalken. Ändringen bör träda i kraft den 1 mars 2007.

2. Samlad bedömning av avfallsmarknaden, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ62.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning behövs det i nuläget endast en regeländring som påverkar kommunernas roll på avfallsmarknaden och det är sloandet av möjligheterna för kommunerna att skaffa sig ensamrätt till hanteringen av farligt avfall, se reservation 1. Därför finns det enligt vår bedömning inte anledning att, såsom föreslås i motion MJ62 (s), begära att regeringen skall återkomma till riksdagen med en proposition med förslag som skapar förutsättningar för en samlad bedömning av kommunernas roll på denna marknad. Vi avstyrker således motion MJ62 (s).

3. Återvinningsbehållare i flerbostadshus, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Cecilia Widegren (m), Marie Wahlgren (fp), Claes Västerteg (c) och Jeppe Johnsson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ61 yrkande 4.

Ställningstagande

Olika åtgärder kan vidtas för att göra avfallshanteringen enklare för hushållen. Exempelvis har staten infört ett stöd för inrättande av källsorteringsutrymmen i flerbostadshus för att påskynda utvecklingen. Stödet uppgår till högst 30 % av de stödberättigade kostnaderna, dock högst 100 000 kr per källsorteringsutrymme. Stödet är tidsbegränsat på så sätt att för att berättigas till stödet måste åtgärderna påbörjas efter den 31 december 2004 och avslutas senast den 31 december 2006 (se förordningen [2004:1387] om stöd till investeringar i källsorteringsutrymmen).

Kommuner och producenter arbetar också för att utifrån dagens regelverk på olika sätt underlätta inlämnande av avfall och utveckla den fastighetsnära källsorteringen. Ett exempel är mobila miljöstationer för farligt avfall (bl.a. i vissa delar av Stockholm).

Behovet av ändrade regler för att underlätta källsortering behandlades, som framgår av motionen, av PBL-kommittén i slutbetänkandet Får jag lov? Om planering och byggande (SOU 2005:77). När det gäller krav på källsortering i den befintliga bebyggelsen fann kommittén att sådana krav inte skulle ställas i lagstiftningen i nuläget eftersom utfallet av andra förändringar som genomförts borde avvaktas, se avsnitt 3.9. Remissbehandlingen av betänkandet är avslutad, och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Frågor som rör källsortering har också väckts under den allmänna motionstiden 2005. Bostadsutskottet har i betänkande 2005/06:BoU7 Plan- och byggfrågor bl.a. behandlat frågan om åtgärder för att uppnå en större grad av kretslopp inom bygg- och fastighetsbranschen, bl.a. bättre källsortering. Bostadsutskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att man inom ett flertal områden för närvarande tar initiativ med inriktningen mot att underlätta kretsloppsåtgärder och att utskottet såg positivt på dessa initiativ men inte ansåg att motionen gav anledning till något tillkännagivande. Riksdagen instämde i denna bedömning (rskr. 2005/06:163).

Vi finner inte skäl att göra någon annan bedömning. Dessutom bör den fortsatta beredningen av PBL-kommitténs förslag avvaktas för att inte föregripa regeringens kommande ställningstaganden. Vi avstyrker därför motion 2005/06:MJ61 (mp) yrkande 4.

4. Återvinningsstationer och fastighetsnära källsortering, punkt 7 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ61 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Jag anser att det skall ställas krav på kommunerna att tillse att det i detaljplanerna finns platser anvisade för återvinningsstationer i alla bostadsområden. De återvinningsstationer som i dag erbjuds på offentliga platser är otillräckliga. De är ofta skräpiga och riskerar att ge en tråkig bild av miljöarbetet. I dag är det dessutom inte ovanligt att det saknas återvinningsstationer i bostadsområden och att man måste ta bilen för att ta sig till dessa. Fastighetsnära insamling ger i stort sett alltid ett renare material som är lättare att omhänderta. Kommunerna bör därför också ges direktiv att underlätta för invånarna att lämna sitt avfall och utveckla den fastighetsnära insamlingen. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av skr. 2005/06:211

2005/06:MJ60 av Lars Lindblad m.fl. (m, fp, kd, c):

Riksdagen beslutar om ändring av 15 kap. 10 § miljöbalken i enlighet med vad som anförs i motionen.

2005/06:MJ61 av Åsa Domeij och Jan Lindholm (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att materialåtervinning bör prioriteras högre och källsortering öka.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dagens förpackningsbaserade producentansvar bör förändras så att återvinning i stället baseras på materialströmmar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att analysera avfallsförbränningens konsekvenser för miljö och hälsa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna skall ges möjlighet att ålägga ägare av befintliga flerfamiljsbostäder att tillhandahålla platser för återvinningsbehållare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav skall ställas på kommunerna att tillse att det finns platser för återvinningsstationer i detaljplaner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna bör underlätta för invånarna att lämna sitt avfall samt att utveckla fastighetsnära insamling.

2005/06:MJ62 av Sinikka Bohlin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen efter översynen av undantag från lokaliserings- och självkostnadsprinciperna skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag för en samlad bedömning av avfallsmarknaden.

BILAGA 2

Reservanternas lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken att 15 kap. 10 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

10 §

Om det behövs av hälso- eller miljöskäl, får regeringen i fråga om annat avfall än hushållsavfall inom en kommun meddela föreskrifter om

1. att avfallet skall transporteras bort genom kommunens försorg,
2. att kommunen skall se till att avfallet återvinns eller bortskaffas.

Detta gäller inte i de fall som föreskrifter om producentansvar har meddelats med stöd av 6 §.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att meddela föreskrifter enligt första och andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2007.